

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

з навчальної та методичної роботи

к.психол.н., професор

_____ О.О.Назаров

“ ” _____ 201_ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.12. Організація аварійно-рятувальних робіт

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки 6.170203 “Пожежна безпека”

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

факультет оперативно-рятувальних сил

(назва інституту, факультету, відділення)

201_ – 201_ рік

Робоча програма нормативної дисципліни “Організація аварійно-рятувальних робіт” для курсантів
(назва навчальної дисципліни)
за напрямом підготовки 6.170203 “Пожежна безпека”, спеціальністю
_____. „ ” _____ 201_ року - с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)
доцент кафедри пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт, кандидат
технічних наук, доцент В.В. Тригуб

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри
пожежної тактики та аварійно-рятувальних робіт

Протокол від. “ ” _____ 201_ року №

Начальник кафедри пожежної тактики
та аварійно-рятувальних робіт

_____ (Лісняк А.А.)

(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ” _____ 201_ року

Схвалено вченою радою факультету
оперативно-рятувальних сил

Протокол від “ ” _____ 201_ року №

Голова вченої ради факультету
оперативно-рятувальних сил

_____ (О.Є. Безуглов)

(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ” _____ 201_ року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 5,5	Галузь знань <u>1702 “Цивільна безпека”</u> (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки <u>6.170203 “Пожежна безпека”</u> (шифр і назва)		
Модулів 6	Спеціальність (професійне спрямування): Пожежна безпека	Рік підготовки:	
Змістових модулів 7		201_ -й	201_ -й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин 198		7-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 4,3 самостійної роботи студента 3,3	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції	
		12 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		48 год.	38 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		48 год.	38 год.
Індивідуальні завдання: 0 год.			
Вид контролю: диф. залік			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 112/86;

для заочної форми навчання (2 р.н.) – 14/130.

для заочної форми навчання (4,9 р.н.) – 26/172.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Організація аварійно-рятувальних робіт – нормативна дисципліна циклу професійної та практичної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавр галузі знань 1702 "Цивільна безпека", напряму підготовки 6.170203 „Пожежна безпека” у відповідності з Галузевим стандартом вищої освіти України (ГСВОУ), затверджений і введений в дію Наказом Міністра освіти і науки України № 320 від 10.04.2009 р.

Одним з основних із напрямків діяльності пожежно-рятувальних підрозділів, як сказано у Кодексі цивільного захисту України є проведення аварійно-рятувальних робіт та надання допомоги іншим службам при ліквідації наслідків аварій, катастроф та стихійних лих.

Організація аварійно-рятувальних робіт є важливою складовою частиною боротьби з пожежами. Вона відображає зміст професії фахівця пожежно-рятувальної служби на підставі вивчення закономірностей розвитку аварійних ситуацій викидом небезпечних хімічних речовин, радіаційно-небезпечних речовин, руйнування та ін., освоєння принципів розрахунку сил та засобів для проведення рятувальних робіт та їх організацію.

У основі предмету Організації аварійно-рятувальних робіт полягає ідея вивчення загальної методики оцінки хімічної, радіаційної та вибухонебезпеки об'єктів а також методики прогнозування обстановки на цих об'єктах і організації ліквідації наслідків аварії.

Як наукова дисципліна Організація аварійно-рятувальних робіт склалась та розвивається поряд з науками про технічні особливості виробничих процесів та фундаментальними науками – математикою, хімією, термодинамікою та іншими.

Як прикладна професійна дисципліна Організація аварійно-рятувальних робіт узагальнює та використовує практичний досвід, методи рятувальних робіт при аваріях катастрофах та стихійних лихах.

Мета дисципліни – вивчення питань організації та виконання аварійно-рятувальних робіт при ліквідації наслідків аварій, катастроф, стихійних лих, в тому числі при пожежах. Дисципліна розглядає проблеми та задачі, виникаючі у ході організації та виконання аварійно-рятувальних робіт, а також способи та засоби їх рішення.

Завданням курсу є – вивчення курсантами та слухачами основних закономірностей організації, керування та виконання аварійно-рятувальних робіт.

У результаті вивчення дисципліни слухачі повинні:

Знати:

- загальні характеристики аварій, катастроф та стихійних лих, основні причини їх виникнення та наслідки;
- структуру, завдання, сили та засоби аварійно-рятувальних служб;
- основні способи та засоби виконання аварійно-рятувальних робіт при різноманітних аваріях;
- особливості протипожежного забезпечення рятувальних робіт в

осередках ураження;

- методи оцінки обстановки в осередках ураження;
- принципи керування підрозділами під час ліквідації аварій;
- методику підготовки пожежно-рятувальних підрозділів до проведення рятувальних робіт в різних умовах;
- правила безпеки праці та заходи забезпечення особистої безпеки при різних вражаючих факторах.

Вміти:

- приймати рішення, організовувати, керувати підрозділами при виконанні аварійно-рятувальних робіт;
- оцінювати обстановку в осередках ураження;
- виконувати аварійно-рятувальні роботи із застосуванням різноманітних технічних засобів, спеціального інструмента та за допомогою підручних засобів;
- проводити заняття з підлеглими підрозділами по підготовці їх до проведення рятувальних робіт;
- розробляти оперативні документи служби.

У основі структури предмету лежить ідея вивчення теоретичних основ організації аварійно-рятувальних робіт та їх практичне виконання.

При викладанні дисципліни велика увага приділяється розвитку аналітичного мислення, а також умінню приймати відповідні рішення у складних ситуаціях.

У зв'язку з цим, під час відпрацювання розділів та тем дисципліни, курсантам пропонуються індивідуальні завдання, при перевірці яких здійснюється контроль за рівнем засвоєння навчального матеріалу.

Від глибини засвоєння слухачами цього курсу у значній мірі залежить рівень фахової підготовки бакалавра за напрямом підготовки 6.170203 „Пожежна безпека”.

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1.

Тема 1.1. Предмет ОАРР, мета та завдання дисципліни.

Загальна методика організації та ведення рятувальних робіт. Мета та склад аварійно-рятувальних робіт. Пошуково-рятувальні роботи: розвідка, пошук постраждалих, деблокування, надання невідкладної медичної допомоги.

Невідкладні аварійно-відновлювальні роботи, етапи та зміст. Відновлювання доріг, прокладка колонних шляхів, локалізація аварій на комунальних та технологічних мережах.

Основні правила ведення аварійно-рятувальних робіт.

Тема 1.2. Розвідка зони НС.

Розвідка зони НС. Методи проведення розвідки в зоні НС. Проведення розвідки в зоні НС.

Тема 1.3. Транспортування постраждалих.

Транспортування постраждалих при пожежах та аваріях. Основні правила транспортування постраждалих. Послідовність транспортування. Правила перенесення постраждалих.

Матеріально-технічне забезпечення транспортувальних робіт. Застосування штатних та підручних приладів. Прийоми страхування рятувальників та постраждалих. Техніка спуску постраждалих по стіні (за допомогою пожежних драбин та рятувальних мотузок), по нахильній переправі. Техніка підйому постраждалих. Способи закріплення постраждалих на ношах. Транспортування по горизонтальній поверхні. Системи та способи страховки. Способи транспортної іммобілізації.

Безпека праці при створенні переправ. Транспортування постраждалих через перешкоди за допомогою переправи. Шляхи та способи рятування. Транспортування постраждалих за допомогою переправи.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 2.

Тема 2.1. Технічні засоби проведення АРР.

Технічні засоби ведення рятувальних робіт. Аварійно-рятувальні автомобілі устрій, технічна характеристика. Крупногабаритні засоби механізації, засоби малої механізації рятувальних робіт. Технічні засоби, що використовуються при пошуку, деблокуванні та транспортуванні постраждалих. Ручний аварійно-рятувальний інструмент. Технічні можливості ручного інструменту. Гідравлічний та пневматичний аварійно-рятувальний інструмент. Технічні можливості гідравлічного інструменту. Технічні можливості пневматичного інструменту. Рекомендації щодо застосування пневмопідіймачів високого тиску. Електричний аварійно-рятувальний інструмент. Технічні можливості електричного інструменту. Основні прийоми роботи з аварійно-рятувальним інструментом. Тактика використання аварійно-рятувального інструменту.

Змістовий модуль 3.

Тема 3.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків.

Організація аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків. Стійкість будівель та споруд. Класифікація завалів. Способи пошуку постраждалих під завалами. Організація пошуково-рятувальних робіт на зруйнованих будинках (початковий період). Тактика проведення рятувальних робіт. Прийоми деблокування постраждалих. Деблокування постраждалих. Способи укріплення нестійких конструкцій. Розрахунок сил та засобів для проведення рятувальних робіт. Долікарська допомога потерпілим при ліквідації аварії.

МОДУЛЬ 3.

Змістовий модуль 4.

Тема 4.1. Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.

Класифікація аварійних ситуацій. Концепція проведення рятувальних робіт. Прийоми рятування людей з пошкоджених автомобілів. Способи деблокування постраждалих з пошкоджених автомобілів. Безпека праці при роботах на ДТП. Організація рятувальних робіт при ДТП. Долікарська допомога потерпілим при ліквідації аварії.

МОДУЛЬ 4.

Змістовий модуль 5.

Тема 5.1. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді.

Реанімація постраждалого. Способи надання допомоги. Спорядження та засоби порятунку на воді. Прикладне плавання та пірнання. Способи транспортування постраждалих на воді. Способи застосування рятувальної пари.

Тема 5.2. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді взимку.

Безпека рятувальників при проведенні рятувальних робіт на льоду. Оснащення рятувальних підрозділів. Дії рятувального розрахунку (пари). Взаємодія рятувальних розрахунків. Техніка рятування на льоду та у холодній воді. Рятувальні роботи на воді в зимовий період.

МОДУЛЬ 5.

Змістовий модуль 6.

Тема 6.1. Організація зведених загонів.

Організація зведених загонів. Розробка документів зведеного загону. Порядок формування зведених загонів. Професійна підготовка рятувальників до проведення рятувальних робіт. Вимоги до рівня професійної підготовки рятувальника. Критерії оцінки рівня професійної підготовки рятувальника.

Тема 6.2. Організація аварійно-рятувальних робіт при землетрусах.

Тактика рятувальних робіт при землетрусах. Техніка та організація робіт. Проведення міжнародних рятувальних операцій. Вимоги до рятувальників допущених до виконання міжнародних рятувальних операцій. Ведення рятувальних робіт при землетрусах. Безпека праці при проведенні рятувальних робіт.

Тема 6.3. Організація аварійно-рятувальних робіт при повенях та підтопленнях.

Причини та наслідки повені. Організація робіт. Організація рятувальних робіт при повенях та підтопленнях. Способи зняття постраждалих з дахів будівель. Тактичні прийоми проведення рятувальних робіт. Безпека праці при виконанні рятувальних робіт. Способи транспортування постраждалих на воді. Дії рятувальників при розташуванні в човні.

МОДУЛЬ 6.

Змістовий модуль 7.

Тема 7.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з викидом НХР.

Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з викидом НХР. Основні поняття про небезпечні хімічні речовини. Властивості основних НХР. Динаміка розвитку хімічних аварій. Прогнозування можливої обстановки під час аварій на хімічно-небезпечних об'єктах. Розрахунок сил та засобів для ізоляції джерела аварії та обмеження зони зараження. Організація робіт з ліквідації наслідків аварій з викидом НХР. Способи локалізації аварій з викидом НХР. Засоби захисту під час ліквідації аварій. Долікарська допомога потерпілим.

Тема 7.2. Організація аварійно-рятувальних робіт в умовах радіації.

Організація аварійно-рятувальних робіт в умовах іонізуючого випромінювання. Причини радіаційного ураження. Основні джерела радіаційної небезпеки. Зона радіаційного ураження при аваріях на АЕС. Вплив радіації на організм людини. Розрахунок сил та засобів для ведення АРР в умовах радіації. Підготовка особового складу та техніки до ліквідації аварій на АЕС. Основні етапи виконання аварійно-рятувальних робіт на радіаційно небезпечних об'єктах. Організація гасіння пожеж та ведення АРР в умовах радіації. Безпека праці при роботі в забрудненій зоні. Долікарська допомога потерпілим при ліквідації аварії.

4. Структура навчальної дисципліни денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма										
	усього	у тому числі									
		л	п	лаб	інд	с.р.					
1	2	3	4	5	6	7					
Модуль 1											
Змістовий модуль 1. Розвідка зони НС. Транспортування постраждалих..											
Тема 1.1. Предмет ОАРР, мета та завдання дисципліни.	2	2	-	-	-	-					
Тема 1.2. Розвідка зони «НС».	7	2	2	-	-	3					
Тема 1.3. Транспортування постраждалих.	29	2	12	-	-	15					
Разом за змістовим модулем 1	38	6	14	-	-	18					
Модуль 2											
Змістовий модуль 2. Технічні засоби проведення АРР.											
Тема 2.1. Технічні	16	2	8	-	-	6					

засоби проведення АРР.													
Разом за змістовим модулем 2	16	2	8	-	-	6							
Змістовий модуль 3. ОАРР при руйнуванні будинків.													
Тема 3.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків.	24	2	10	-	-	12							
Разом за змістовим модулем 3	24	2	10	-	-	12							
Модуль 3													
Змістовий модуль 4. Організація рятувальних робіт при ДТП.													
Тема 4.1. Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.	30	2	16	-	-	12							
Разом за змістовим модулем 4	30	2	16	-	-	12							
Модуль 4													
Змістовий модуль 5. ОАРР на воді.													
Тема 5.1. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді.	16	2	6	-	-	8							
Тема 5.2. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді взимку.	23	2	6	-	-	4							
Разом за змістовим модулем 5	28	4	12	-	-	12							
Модуль 5													
Змістовий модуль 6. Організація зведених загонів. ОАРР при землетрусах. ОАРР при повенях та підтопленнях.													
Тема 6.1. Організація зведених загонів.	8	2	2	-	-	4							
Тема 6.2. Організація аварійно-рятувальних робіт	16	2	6	-	-	8							

при землетрусах.												
Тема 6.3. Організація аварійно-рятувальних робіт при повенях та підтопленнях.	14	2	8	-	-	4						
Разом за змістовим модулем 6	38	6	16	-	-	16						
Модуль 6												
Змістовий модуль 7.												
Тема 7.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з викидом НХР.	13	2	6	-	-	5						
Тема 7.2. Організація аварійно-рятувальних робіт в умовах радіації.	11	2	4	-	-	5						
Разом за змістовим модулем 7	24	4	10	-	-	10						
Усього годин	198	26	86	-	-	86						
Усього годин за дисципліну	198	26	86	-	-	86						

заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	заочна форма (т.н. 4 роки 9 міс.)											
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Розвідка зони НС. Транспортування постраждалих..												
Тема 1.1. Предмет ОАПП, мета та завдання дисципліни.	8	-	-	-	-	8						
Тема 1.2. Розвідка зони «НС».	12	2	-	-	-	10						
Тема 1.3. Транспортування постраждалих.	12	-	2	-	-	10						
Разом за змістовим модулем 1	32	2	2	-	-	28						

Змістовий модуль 2. Технічні засоби проведення АРР. Рятування людей з поверхів будинків.												
Тема 2.1. Технічні засоби проведення АРР.	12	2	-	-	-	10						
Тема 2.2. Рятування людей з поверхів будинків.	10	-	-	-	-	10						
Разом за змістовим модулем 2	22	2	-	-	-	20						
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Ліквідація НС техногенного характеру.												
Тема 3.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків.	18	2	-	-	-	16						
Тема 3.2. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з викидом НХР.	17	2	-	-	-	15						
Тема 3.3. Організація аварійно-рятувальних робіт в умовах радіації.	17	2	-	-	-	15						
Разом за змістовим модулем 3	52	6	-	-	-	46						
Модуль 3												
Змістовий модуль 4. Організація рятувальних робіт при ДТП.												
Тема 4.1. Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.	20	2	2	-	-	16						
Разом за змістовим модулем 4	20	2	2	-	-	16						
Модуль 4												
Змістовий модуль 5. Організація зведених загонів. ОАРР при землетрусах.												
Тема 5.1. Організація зведених загонів.	14	2	-	-	-	12						
Тема 5.2. Організація	14	2	-	-	-	12						

аварійно-рятувальних робіт при землетрусах.												
Разом за змістовим модулем 5	28	4	-	-	-	24						
Змістовий модуль 6. ОАРР при повенях та підтопленнях.												
Тема 6.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при повенях та підтопленнях.	16	2	-	-	-	14						
Разом за змістовим модулем 6	16	2	-	-	-	14						
Модуль 5												
Змістовий модуль 7. ОАРР на воді.												
Тема 7.1. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді взимку.	14	-	2	-	-	12						
Тема 7.2. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді.	14	2	-	-	-	12						
Разом за змістовим модулем 7	28	2	2	-	-	24						
Усього годин	198	20	6	-	-	172						
Усього годин за дисципліну	198	20	6	-	-	172						

заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	заочна форма (т.н. 2 роки)											
	усього	у тому числі										
		л	п	лаб	інд	с.р.						
1	2	3	4	5	6	7						
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Розвідка зони НС. Транспортування постраждалих.												
Тема 1.1. Предмет ОАРР, мета та завдання дисципліни.	10	-	-	-	-	10						
Тема 1.2. Розвідка зони «НС».	12	2	-	-	-	10						
Тема 1.3. Транспортування	12	-	-	-	-	12						

постраждалих.												
Разом за змістовим модулем 1	34	2	-	-	-	32						
Змістовий модуль 2. Технічні засоби проведення АРР. Рятуння людей з поверхів будинків.												
Тема 2.1. Технічні засоби проведення АРР.	12	2	-	-	-	10						
Тема 2.2. Рятуння людей з поверхів будинків.	10	-	-	-	-	10						
Разом за змістовим модулем 2	22	2	-	-	-	20						
Модуль 2												
Змістовий модуль 3. Ліквідація НС техногенного характеру.												
Тема 3.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при руйнуванні будинків.	12	2	-	-	-	10						
Тема 3.2. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з викидом НХР.	12	2	-	-	-	10						
Тема 3.3. Організація аварійно-рятувальних робіт в умовах радіації.	12	-	-	-	-	12						
Разом за змістовим модулем 3	36	4	-	-	-	32						
Модуль 3												
Змістовий модуль 4. Організація рятувальних робіт при ДТП.												
Тема 4.1. Організація аварійно-рятувальних робіт на автомобільному транспорті.	14	2	-	-	-	12						
Разом за змістовим модулем 4	14	2	-	-	-	12						
Модуль 4												
Змістовий модуль 5. Організація зведених загонів. ОАРР при землетрусах.												
Тема 5.1.	12	-	2	-	-	10						

Організація зведених загонів.												
Тема 5.2. Організація аварійно-рятувальних робіт при землетрусах.	12	-	-	-	-	12						
Разом за змістовим модулем 5	24	-	2	-	-	22						
Змістовий модуль 6. ОАРР при повенях та підтопленнях.												
Тема 6.1. Організація аварійно-рятувальних робіт при повенях та підтопленнях.	14	2	-	-	-	12						
Разом за змістовим модулем 6	14	2	-	-	-	12						
Усього годин	144	12	2	-	-	130						
Усього годин за дисципліну	144	12	2	-	-	130						

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.2. ПЗ 1. Проведення розвідки в зоні НС.	2
2	Тема 1.3. ПЗ 1. Підготовка постраждалого до транспортування. ПЗ 2. Транспортування по горизонтальній поверхні. ПЗ 3. Транспортування постраждалих. ПЗ 4. Транспортування постраждалих через перешкоди за допомогою переправи. ПЗ 5. Транспортування постраждалих за допомогою переправи (підсумкове заняття).	2 2 2 4 2
3	Тема 2.1. ПЗ 1. Технічні засоби проведення АРР. ПЗ 2. Робота з ручним аварійно-рятувальним інструментом. ПЗ 3. Робота з гідравлічним та пневматичним аварійно-рятувальним інструментом. ПЗ 4. Технічні засоби проведення АРР (підсумкове заняття).	2 2 2 2
4	Тема 3.1. ПЗ 1. Організація пошуково-рятувальних робіт на зруйнованих будинках (початковий період). ПЗ 2. Деблокування постраждалих з-під завалу. ПЗ 3. Способи вилучення постраждалих з глибини завалу. ПЗ 4. Організація аварійно-рятувальних робіт на зруйнованих будинках (підсумкове заняття).	2 2 4 2
5	Тема 4.1.	

	ПЗ 1. Прийоми фіксації автомобілів (на колесах, на боці, на даху). ПЗ 2. Методика визволення простору навколо постраждалого. ПЗ 3. Способи деблокування постраждалих з пошкоджених автомобілів. ПЗ 4. Проведення рятувальних робіт при ДТП. ПЗ 5. Організація рятувальних робіт при ДТП. ПЗ 6. Загальне підсумкове заняття за семестр.	2 2 2 4 4 2
6	Тема 5.1. ПЗ 1. Прикладне плавання та пірнання.	6
7	Тема 5.2. ПЗ 1. Рятувальні роботи на воді в зимовий період.	6
8	Тема 6.1. ПЗ 1. Розробка документів зведених загонів.	2
9	Тема 6.2. ПЗ 1. Тактика рятувальних робіт при землетрусах. ПЗ 2. Особливості організації аварійно-рятувальних робіт при землетрусах. ПЗ 3. Способи укріплення нестійких конструкцій.	2 2 2
10	Тема 6.3. ПЗ 1. ОАРР при повенях та підтопленнях ПЗ 2. Тактичні прийоми проведення аварійно-рятувальних робіт при повенях (підсумкове заняття).	2 6
11	Тема 7.1. ПЗ 1. Способи локалізації аварій з викидом НХР. ПЗ 2. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з викидом НХР (підсумкове заняття).	4 2
12	Тема 7.2. ПЗ 1. Організація аварійно-рятувальних робіт в умовах радіації ПЗ 2. Загальне підсумкове заняття за семестр.	2 2
	Разом	86

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1.2. ПЗ 1. Проведення розвідки в зоні НС.	3
2	Тема 1.3. ПЗ 1. Підготовка постраждалого до транспортування. ПЗ 2. Транспортування по горизонтальній поверхні. ПЗ 3. Транспортування постраждалих. ПЗ 4. Транспортування постраждалих через перешкоди за допомогою переправи. ПЗ 5. Транспортування постраждалих за допомогою переправи (підсумкове заняття).	15
3	Тема 2.1. ПЗ 1. Технічні засоби проведення АРР. ПЗ 2. Робота з ручним аварійно-рятувальним інструментом. ПЗ 3. Робота з гідравлічним та пневматичним аварійно-рятувальним інструментом. ПЗ 4. Технічні засоби проведення АРР (підсумкове заняття).	6
4	Тема 3.1. ПЗ 1. Організація пошуково-рятувальних робіт на зруйнованих	12

	будинках (початковий період). ПЗ 2. Деблокування постраждалих з-під завалу. ПЗ 3. Способи вилучення постраждалих з глибини завалу. ПЗ 4. Організація аварійно-рятувальних робіт на зруйнованих будинках (підсумкове заняття).	
5	Тема 4.1. ПЗ 1. Прийоми фіксації автомобілів (на колесах, на боці, на даху). ПЗ 2. Методика визволення простору навколо постраждалого. ПЗ 3. Способи деблокування постраждалих з пошкоджених автомобілів. ПЗ 4. Проведення рятувальних робіт при ДТП. ПЗ 5. Організація рятувальних робіт при ДТП. ПЗ 6. Загальне підсумкове заняття за семестр.	12
6	Тема 5.1. ПЗ 1. Прикладне плавання та пірнання.	8
7	Тема 5.2. ПЗ 1. Рятувальні роботи на воді в зимовий період.	4
8	Тема 6.1. ПЗ 1. Розробка документів зведених загонів.	4
9	Тема 6.2. ПЗ 1. Тактика рятувальних робіт при землетрусах. ПЗ 2. Особливості організація аварійно-рятувальних робіт при землетрусах. ПЗ 3. Способи укріплення нестійких конструкцій.	8
10	Тема 6.3. ПЗ 1. ОАРР при повенях та підтопленнях ПЗ 2. Тактичні прийоми проведення аварійно-рятувальних робіт при повенях (підсумкове заняття).	4
11	Тема 7.1. ПЗ 1. Способи локалізації аварій з викидом НХР. ПЗ 2. Організація аварійно-рятувальних робіт при аваріях з викидом НХР (підсумкове заняття).	5
12	Тема 7.2. ПЗ 1. Організація аварійно-рятувальних робіт в умовах радіації ПЗ 2. Загальне підсумкове заняття за семестр.	5
	Разом	86

10. Методи навчання

Вивчення дисципліни “Організація аварійно-рятувальних робіт” передбачає проведення лекційних та практичних занять з проведенням виїзних занять в басейні, а також самостійну роботу слухачів. Практичні заняття проводяться у спеціально обладнаному класі та навчальному полігоні.

11. Методи контролю

Для оцінки знань слухачів використовується поточний та підсумковий контроль. Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті методом опитування та письмового тестового контролю. У процесі вивчення дисципліни слухачі виконують три модульні контрольні роботи. Підсумкова форма контролю – диференційний залік.

12. Розподіл балів, які отримують студенти для заліку 1 семестр

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1		Змістовий модуль №2		Змістовий модуль №3			Змістовий модуль № 4	100
T1	T2	T1	T2	T1	T2	T3	T1	
10	10	10	20	10	10	10	20	

для заліку 2 семестр

Поточне тестування та самостійна робота						Сума
Змістовий модуль № 5		Змістовий модуль № 6		Змістовий модуль № 7		100
T1	T2	T1	T2	T1	T2	
15	20	15	20	15	15	

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Курсанти та студенти можуть підготровлювати реферати по темам лекцій та доповідати на практичних заняттях. За кожен реферат зараховується максимально 5 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
65-79	C		
55-64	D	задовільно	
50-54	E		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

13.1. Контрольні питання для проведення підсумкового контролю (диференційний залік)

1. Основні поняття та терміни НС.
2. Класифікація надзвичайних ситуацій.
3. Склад та зміст аварійно-рятувальних робіт.
4. Сили та засоби, що залучаються до аварійно-рятувальних робіт.

5. Пошуково - рятувальні роботи. Етапи та зміст.
6. Види та задачі розвідки зони "НС".
7. Склад аварійно-відновлювальних робіт.
8. Основні правила ведення АРР.
9. Етапи виводу постраждалих з зони "НС".
10. Правила вибору варіанта транспортування постраждалих.
11. Правила перенесення постраждалих.
12. Матеріально-технічні засоби проведення транспортувальних робіт та вимоги до них.
13. Транспортування постраждалих по горизонтальній поверхні.
14. Транспортування постраждалих з поверхів будинків.
15. Транспортування постраждалих в стиснутих умовах.
16. Транспортування постраждалих вгору.
17. Крупногабаритні засоби механізації аварійно-рятувальних робіт. Види, вимоги яким вони повинні відповідати, переваги та недоліки.
18. Класифікація засобів малої механізації.
19. Призначення та будова ІРАР.
20. Основні прийоми роботи з ІРАР.
21. Призначення та будова гідравлічного аварійно-рятувального інструменту
22. Призначення та будова пневматичного аварійно-рятувального інструменту
23. Навантаження на конструкції будівель та споруд. Причини їх руйнації.
24. Пошкодження будівель та споруд. Ступень пошкоджень та форми руйнацій.
25. Завали пошкоджених будівель та споруд. Класифікація та основні дії рятувальників при роботі на них.
26. Тактика проведення рятувальних робіт на зруйнованих будинках.
27. Правила пошуку постраждалих.
28. Методи пошуку постраждалих.
29. Фази та правила деблокування постраждалих.
30. Синдром здавлювання. Причини та профілактика.
31. Дії рятувальників після знаходження постраждалих в завалах.
32. Способи проникнення в завали.
33. Способи укріплення або руйнування нестійких конструкцій.
34. Правила розбирання завалів для визволення постраждалих з під уламків.
35. Безпека праці при проведенні АРР на зруйнованих будинках.
36. Зона хімічного зараження, утворення та характеристика.
37. Вертикальна стійкість атмосфери та її вплив на розміри зони хімічного зараження.
38. Основний зміст АРР при аваріях на хімічно-небезпечних об'єктах.
39. Способи локалізації зони НХР та ліквідація джерела забруднення.
40. Способи дегазації території, техніки та обладнання.
41. Види та склад санітарної обробки особового складу.
42. Безпека праці при ліквідації аварій з викидом НХР.
43. Засоби індивідуального захисту особового складу при ліквідації аварій з викидом НХР.

44. Надання невідкладної допомоги постраждалим при хімічних аваріях.
45. Характеристика обстановки, яка може скластися при аваріях на радіаційно-небезпечних об'єктах.
46. Вплив радіації на організм людини. Вимоги норм радіаційної безпеки до ведення робіт.
47. Засоби визначення радіації.
48. Підготовка рятувальних підрозділів до ліквідації аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах. Оснащення, підготовка особового складу, розробка оперативних документів.
49. Основний зміст АРР при аваріях на радіаційно-небезпечних об'єктах.
50. Безпека праці при проведенні рятувальних робіт в умовах радіації.
51. Концепція проведення рятувальних робіт при ДТП. Принцип «Ключова фігура».
52. Концепція проведення рятувальних робіт при ДТП. Принцип комплексна безпека.
53. Мета та задачі розвідки при ДТП.
54. Технологія проведення розвідки при ДТП.
55. Стабілізація медичного стану постраждалого.
56. Способи фіксації автомобіля
57. Вилучення постраждалого з пошкодженого автомобіля.
58. Безпека праці при проведенні рятувальних робіт при ДТП.
59. Склад та оснащення розрахунку неспеціалізованого (пожежно-рятувального) підрозділу до рятувальних робіт на воді.
60. Склад та оснащення розрахунку на плавзасобі.
61. Склад та оснащення підрозділу неспеціалізованих (пожежно-рятувальних) частин, призначеного до рятувальних робіт на воді.
62. Вимоги до плавучості та міцності індивідуальних засобів порятунку на воді.
63. Вимоги до плавзасобів, що використовуються при АРР на воді.
64. Засоби збереження тепла: гідрокостюми (комбінезони) “сухого” та “мокрого” типів.
65. Умови та способи використання рятувального кола, кінця Олександрова, підручних засобів.
66. Оснащення для порятунку на льоду : вимоги та параметри.
67. Правила обв'язування рятувальника для рятувальних робіт на воді.
68. Види та симптоми утоплень.
69. Реанімаційні заходи при утопленнях.
70. Переохолодження та реанімація при ньому.

13.2. Плани практичних занять

Плани практичних занять наведені у **додатку 1** до цієї програми.

13.3. Завдання для самостійної роботи слухачів

Завдання для самостійної роботи слухачів наведені у методичному матеріалі «Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Організація аварійно-рятувальних робіт».

13.4. Методичні вказівки і тематика контрольних робіт

Матеріали до контрольних робіт заочної форми навчання наведені у додатку 2 до цієї програми.

13.5. Пакет комплексних контрольних робіт (ККР) для перевірки знань

Пакет ККР для перевірки знань наведений у додатку 3 до цієї програми.

14. Рекомендована література

Базова

1. Кодекс цивільного захисту України.
2. Статут дій у надзвичайних ситуаціях органів управління та підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту. Наказ МНС №575 від 13.03.2012.
3. Правила безпеки праці в органах і підрозділах МНС України. Наказ МНС України 07.05.2007 р. № 312.
4. Рятувальні роботи при надзвичайних ситуаціях. Частина 1: Навчальний посібник / Аветисян В.Г., Сенчихін Ю.М., Тригуб В.В., Кулаков С.В., Куліш Ю.О., Александров В.Л., Адаменко М.І. – К: Основа, 2006. – 360 с.
5. Аветисян В.Г., Бондар В.В., Куліш Ю.О., Тригуб В.В. Організація аварійно-рятувальних робіт: Текст лекцій. – Харків : УЦЗУ, 2007. - 140 с. (ел. бібл.)
6. Аветисян В.Г., Бондар В.В., Куліш Ю.О., Тригуб В.В. Организация аварийно-спасательных работ: Текст лекций – Харків : УГЗУ, 2009 . – 150 с. (ел. бібл.)
7. Меринов И.В., Смолянинов В.В. Справочник водолаза - Ленинград Судостроение 1990г.
8. НАПБ 07.009-92 Типова організаційно-штатна структура і таблиць належності матеріальних засобів зведених загонів протипожежної служби.
9. Аветисян В.Г., Дерев'янка І.Г., Тригуб В.В. Прогнозування та ліквідація наслідків вибуху на відкритих технологічних установках : Методичні вказівки по виконанню контрольної роботи з організації аварійно-рятувальних робіт. - Харків : УЦЗУ, 2008 . – 48 с. (ел. бібл.)
10. Аветисян В.Г., Бондар В.В., Куліш Ю.О., Тригуб В.В. Організація аварійно-рятувальних робіт. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи «Ліквідація наслідків аварії з небезпечними вантажами». – Харків : НУЦЗУ, 2012 . – 44 с. (ел. бібл.)
11. Аветисян В.Г., Тригуб В.В. Організація аварійно-рятувальних робіт :

Ліквідація наслідків хімічної аварії силами зведеного загону: Методичні вказівки по виконанню контрольної роботи. - Харків : НУЦЗУ, 2010 . – 46 с. (ел. бібл.)

Допоміжна

1. В.Г. Аветисян, Ю.О. Куліш. Організація аварійно-рятувальних робіт при дорожньо-транспортних аваріях. Практичний посібник. – Харків.: АЦЗУ МНС України, 2004. – 44 с.

2. Ю.М. Сенчихін, С.В. Кулаков. Організація аварійно-рятувальних робіт на воді. Практичний посібник. – Харків.: АЦЗУ МНС України, 2004. – 63 с.

3. Г. Лучанский. Библиотека экстремальных ситуаций (справочно-методический сборник №15). – М.: Аэрогеоглогия, 1999 – 94 с.

4. Основы безопасности жизнедеятельности и первой медицинской помощи, Учеб. пособ., Под общ. ред.: Р.И. Айзмана, С.Г. Кривошекова, И.В. Омельченко . - 2-е изд., испр. и доп. . - Новосибирск : Сиб. унив. изд-во, 2004 . - 396 с.

5. Братков А.А., Хапалов Е.А., Овчинников В.В. Научно-методические основы организации и технологии ведения аварийно-спасательных работ при землетрясениях. Научно-технический отчет. - М.: ВНИИ ГОЧС, 1993. - 305с.

6. Учебник спасателя, Под общ. ред. Ю.Л. Воробьева . - 2-е изд., перераб. и доп. . - Краснодар : Сов. Кубань, 2002 . - 528 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://www.mns.gov.ua>.
2. <http://www.rada.gov.ua>.
3. <http://edu-mns.org.ua/ukr>.
4. <http://nuczu.edu.ua/ukr>.

Укладач:

доцент кафедри пожежної тактики та
аварійно-рятувальних робіт,
полковник сл.ЦЗ, к.т.н., доцент

В.В. Тригуб